

METODOLOGIJA ODLAGANJA MEDICINSKOG OTPADA U CRNOJ GORI

Privatne klinike državu izvještavaju preko posrednika

Postavlja se pitanje u kojoj mjeri se privatne zdravstvene ustanove pridržavaju propisa, ako uzmemo u obzir da je ekološki inspektor od 2016. godine do danas, nadležnim sudovima podnio sedam zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka protiv zdravstvenih ustanova zbog miješanja medicinskog i komunalnog otpada.

Foto: mzdavlja.gov.me

Autorka: Ivana Terzić

Našli ste se u prilici da ne znate šta da uradite sa lijekovima kojima je istekao rok trajanja. Ili ako u kući imate teže bolesnika pa treba da odstranite flaše, igle, braunile... Smeće? Toalet? Deponija?

Pitanje - gdje odložiti medicinski otpad, u vremenu pandemije korona virusa, dobija na aktuelnosti jer je na svim nivoima povećana proizvodnja infektivnog otpada, koji, ukoliko se ne odlaže ispravno i prema preporukama može da pruzrokuje širenje zaraze.

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Pravilno tretiranje medicinskog otpada je od izuzetnog značaja za očuvanje zdravlja stanovništva. Iz tog razloga, Institut za javno zdravlje Crne Gore je na sajtu stavio jasne preporuke kako se infektivni otpad odlaže, kako u zdravstvenim ustanovama, tako i u domaćinstvima u kojima borave sumnjivi ili potvrđeni slučajevi koronavirusa.

“Lični otpad, kao i sav otpad koji je koristila inficirana osoba (korišćena lična zaštitna oprema, upotrijebljene krpice, i ostali otpad nastao tokom čišćenja kao i lični otpad oboljelog) odlaže se u plastične kese za smeće sa trakom za zatvaranje. Zatim, plastičnu kesu treba staviti u drugu kesu za smeće i vezati. Kesu sa otpadom treba odložiti u kontejner za komunalni otpad tek nakon skladištenja od najmanje 72 sata”, navodi se u preporukama.

STROGA KONTROLA

Osoba koja prikuplja otpad u obavezi je da nosi rukavice za jednokratnu upotrebu, vodeći računa da ne dodiruje lice rukavicama jer mogu biti kontaminirane tokom upravljanja otpadom. Spoljašnja površina rukavica smatra se kontaminiranom. Nakon skidanja rukavica, preporučuje se pranje ruku.

Kada je u pitanju rad patronažnih službi, medicinsko osoblje je u obavezi da prilikom obilaska terena i kućnih bolesnika, medicinski otpad od prethodne posjete uzima i odnosi sa sobom u Dom zdravlja kojem mjesno pripada bolesniku. Ovo kažu u Ministarstvu zdravlja.

Međutim, iskustva građana govore drugačije. Skoro svi koje smo kontaktirali su iskorišćene flaše i igle odlagali u smeće prije nego dođe patronaža. Isti slučaj je i sa lijekovima kojima je istekao rok. Završili su ili u kantama za smeće bolesnika ili u ve-ce šoljama.

Iz Ministarstva zdravlja navode da za odlaganje lijekova sa isteklim rokom, postoje reciklažna dvorišta i djelovi sa kontejnerima koji su opredijeljeni za tu vrstu otpada, ne precizirajući o kojim dvorištima i kontejnerima je riječ, kao ni o kojem broju i lokacijama.

Prema podacima Ministarstva zdravlja, u zdravstvenim ustanovama za prvih pet mjeseci 2020. godine proizvedeno je 146.044 kilograma medicinskog otpada. Iz tog Vladinog resora ističu da proizvodnja nije povećana zbog odlaganja hirurških i drugih intervencija tokom perioda epidemije koronavirusa.

U Crnoj Gori se preuzimanjem, sakupljanjem i obradom medicinskog otpada bavi konzorcijum podgoričke i italijanske firme „Ekomedika“ i „OMPeco“ koji je 2013. godine počeo sa radom, na osnovu dozvole koju je izdala Agencija za zaštitu životne sredine.

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Formirana su dva centra za preradu otpada na nivou države, i to jedan u Beranama u krugu opšte bolnice, a drugi u Podgorici u blizini

Kliničkog centra Crne Gore.

KOLIČINE

U 2019. godini 32 javne zdravstvene ustanove proizvele su 396.748 kilograma medicinskog otpada, čija je prerada koštala 888.120 eura.

U 2018. godini proizvedeno je 373.391 kilograma medicinskog otpada, za čiju je preradu plaćeno 835.836 eura. U 2017. godini je proizvedeno 397.732 kilograma, a za preradu utrošeno 875.607 eura. U 2016. godini proizvedeno je najviše otpada u odnosu na navedene godine - 1 420.601 za šta je utrošeno 925.955 eura.

NAZIV ZDRAVSTVENE USTANOVE	2016		2017		2018		2019	
	Količina (kg)	Iznos (€)	Količina (kg)	Iznos (€)	Količina (kg)	Iznos (€)	Količina (kg)	Iznos (€)
Dom zdravlja Andrijevića	539,30	1.187,27	476,20	1.048,34	441,50	988,31	445,30	996,80
Dom zdravlja Bar	4.606,50	10.141,22	4.467,80	9.835,87	3.102,50	6.944,94	3.039,00	6.802,81
Dom zdravlja Berane	1.528,40	3.364,77	1.478,40	3.254,70	1.548,80	3.467,00	1.524,80	3.413,26
Dom zdravlja Bijelo Polje	2.560,70	5.637,38	3.067,40	6.752,88	1.962,30	4.392,60	1.692,70	3.789,10
Dom zdravlja Budva	5.792,65	12.752,53	5.999,99	13.209,01	7.115,80	15.928,71	7.178,20	16.068,40
Dom zdravlja Cetinje	1.593,10	3.507,21	1.382,70	3.044,01	2.690,50	6.022,67	3.781,30	8.464,44
Dom zdravlja Danilovgrad	1.653,60	3.640,41	1.305,40	2.873,83	1.489,30	3.333,79	1.534,30	3.434,53
Dom zdravlja Herceg Novi	4.254,80	9.366,96	5.562,30	12.245,38	5.773,10	12.923,10	5.024,50	11.247,34
Dom zdravlja Kolašin	773,50	1.702,86	691,90	1.523,20	693,00	1.551,29	793,10	1.775,33
Dom zdravlja Kotor	2.587,33	5.696,01	3.074,38	6.768,25	2.326,70	5.208,31	2.451,30	5.487,24

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Dom zdravlja Mojkovac	1.622,90	3.572,83	926,80	2.040,35	838,20	1.876,41	1.024,60	2.293,56
Dom zdravlja Nikšić	3.562,96	7.843,85	3.606,90	7.940,57	3.625,95	8.116,69	3.512,40	7.862,51
Dom zdravlja Plav	1.631,00	3.590,65	1.662,00	3.658,90	1.286,50	2.879,83	1.119,60	2.506,24
Dom zdravlja Pljevlja	1.829,30	4.027,18	1.668,70	3.673,64	1.351,40	3.025,10	1.452,50	3.251,42
Dom zdravlja Podgorica	29.098,15	64.059,58	22.738,91	50.059,71	15.559,46	34.829,82	16.147,00	36.145,06
Dom zdravlja Rožaje	2.965,40	6.528,34	2.346,10	5.164,96	2.034,50	4.554,24	2.210,20	4.947,53
Dom zdravlja Tivat	1.527,64	3.363,09	1.530,10	3.368,51	1.761,60	3.943,35	1.934,70	4.330,83
Dom zdravlja Ulcinj	1.721,60	3.790,10	1.897,10	4.176,48	2.264,80	5.069,76	2.178,90	4.877,48
Zavod za HMP	5.412,61	11.915,86	4.988,50	10.982,18	4.541,22	10.165,51	4.498,00	10.068,77
Zavod za transfuziju krvi	3.975,70	8.752,50	4.249,20	9.354,61	4.568,50	10.226,59	4.804,70	10.755,33
Opšta bolnica Bar	11.770,90	25.913,62	10.630,85	23.403,82	12.321,50	27.581,67	12.330,10	27.600,94
Opšta bolnica Berane	33.833,00	74.483,36	36.389,70	80.111,93	38.554,80	86.304,92	40.610,60	90.906,83

Opšta bolnica Bijelo Polje	9.096,90	20.026,82	8.386,30	18.462,44	10.444,10	23.379,13	10.604,60	23.738,40
Opšta bolnica Cetinje	4.573,00	10.067,46	5.001,40	11.010,56	5.710,70	12.783,39	5.256,10	11.765,80
Opšta bolnica Kotor	9.134,85	20.110,38	8.621,80	18.980,91	8.746,70	19.579,48	9.563,40	21.407,66
Opšta bolnica Nikšić	9.864,03	21.715,67	8.316,63	18.309,06	7.240,98	16.208,95	7.898,20	17.680,13
Opšta bolnica Pljevlja	12.271,00	27.014,59	11.442,60	25.190,89	9.351,40	20.933,11	9.748,00	21.820,90
Spec. Bolnica Brezovik	4.060,76	8.939,76	3.105,60	6.836,98	3.425,10	7.667,08	3.275,30	7.331,76
Spec. Bolnica Dobrota	467,00	1.028,10	336,40	740,59	114,40	256,08	109,10	244,22
Spec. Bolnica Risan	4.272,33	9.405,53	4.648,10	10.232,80	4.192,30	9.384,47	4.440,20	9.939,40
Klinički centar Crne Gore	232.777,80	512.460,31	217.383,80	478.570,44	196.482,40	439.825,87	214.040,40	479.129,43
Institut za javno zdravlje	9.243,23	20.348,97	10.348,45	22.782,11	11.831,07	26.483,86	12.524,92	28.037,03
UKUPNO	420.601,94	925.955,17	397.732,41	875.607,91	373.391,08	835.836,03	396.748,02	888.120,48

Foto: mzdravlja.gov.me

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Najveći proizvođač medicinskog otpada je Klinički centar koji godišnje proizvede u prosjeku od 200.000 do 230.000 kilograma medicinskog otpada.

Kada je riječ o privatnim klinikama, odlaganje medicinskog otpada se, kako navode iz Ministarstva zdravlja, obavlja na isti način i po istom postupku koji primjenjuju državne zdravstvene ustanove.

“Evidencija količine obrađenog medicinskog otpada u privatnim zdravstvenim ustanovama vodi se u Ministarstvu zdravlja na osnovu podataka koje dostavlja koncesionar, a koja za 2019. godinu iznosi 20.707 kilograma, prosječno 1,7 tona mjesečno”, preciziraju iz Ministarstva.

Ministarstvo zdravlja, dakle, ima preciznu evidenciju o količinama medicinskog otpada koji se proizvede u državnim zdravstvenim ustanovama. Međutim, informacije iz privatnih klinika dobijaju posredno, odnosno od koncesionara “Ekomedike”.

Postavlja se pitanje u kojoj mjeri se privatne zdravstvene ustanove pridržavaju propisa, ako uzmemo u obzir da je ekološki inspektor od 2016. godine do danas, nadležnim sudovima podnio sedam zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka protiv zdravstvenih ustanova zbog miješanja medicinskog i komunalnog otpada.

Od ukupno sedam podnešenih zahtjeva, čak šest se odnosi na privatne ustanove.

INSPEKCIJA

Kako su naveli iz Uprave za inspeksijske poslove, do pokretanja prekršajnog postupka je dolazilo i zbog nepostupanja po rješenjima inspekcije, a koja su se odnosila na zaključivanje ugovora sa “Ekomedikom”.

“Naknadnim kontrolama konstatovano je da su navedeni subjekti nakon podnesenih zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka otklonili nepravilnosti. Uvidom na terenu konstatovano je poboljšanje kako u javnim tako i u privatnim zdravstvenim ustanovama, prvenstveno u vršenju pravilne selekcije, pakovanja u adekvatnoj ambalaži. Takođe, konstatovano povećanje količina predatih ovlaštenom pravnom licu „Ekomedika“ doo”, navodi se u odgovorima Uprave za inspeksijske poslove.

Iz UIP-a podsjećaju da sudije nadležnih sudova odlučuju o vrsti i visini sankcije i izricanju kazne.

“Zakonom o upravljanju otpadom propisano je da preradu, odnosno odstranjivanje medicinskog i veterinarskog otpada može da vrši privredno društvo ili preduzetnik ako ima odgovarajuću opremu, postrojenje za obradu medicinskog i veterinarskog otpada i potreban broj zaposlenih, na osnovu dozvole za

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

preradu ili odstranjivanje otpada. Pravilnikom o uslovima, načinu i postupku obrade medicinskog otpada propisani su uslovi, način i postupak obrade medicinskog otpada”, navode iz UIP-a.

Iz navedenog se mogu izvući dva zaključka. Ili da se zdravstvene ustanove u većini slučajeva pridržavaju zakonskih potpisa ili da inspekcija ne obavlja nadzor u dovoljnoj mjeri da bi registrovala sve nepravilnosti.

VRSTE

U otpad koji se prerađuje u centrima spadaju oštri premeti (igle, braunile, lancete, skalpeli, špricevi, testerice, konektori za igle, insulinska penkala, insulinski špricevi i igle, igle za hemodijalizu, upotrijebljene i oštećene ampule i polomljeni flakoni). Ova vrsta otpada označena je šifrom 18 01 01.

Sakupljanje i odlaganje infektivnog otpada, čija je šifra 18 01 03, podvrgnuto je specijalnim zahtjevima radi prevencije infekcije. Ti specijalni zahtjevi se ne odnose na potencijalno infektivni otpad koji nosi šifru 18 01 04 i koji se takođe obrađuje u centrima. Potencijalno infektivni otpad podrazumijeva rublje, zavoje od gipsa, posteljinu, odjeću za jednokratnu primjenu, platno, pelene...

SKLADIŠTENJE I OSOBLJE

Iz Ministarstva zdravlja objašnjavaju da se opasan medicinski otpad transportuje do mjesta privremenog skladišta.

“Kese sa prikupljenim infektivnim otpadom, propisano zatvorene i obilježene, stavljene u plastični kontejner, prevoze se do prostora za privremeno odlaganje, najmanje jednom dnevno, a po mogućnosti jednom tokom smjene”, navode iz Ministarstva.

Iz tog resora ističu i da je privremeno skladište odvojen prostor u kome se medicinski otpad čuva do predaje preduzeću koje ima ovlaštenje za preuzimanje i obradu u skladu sa Zakonom.

“Skladište treba da bude odgovarajuće veličine u odnosu na količinu medicinskog otpada koji se proizvodi u toj zdravstvenoj ustanovi i učestalosti njegovog sakupljanja i odnošenja. Prostor treba da bude lako dostupan osoblju zaduženom za upravljanje otpadom, označeno natpisom o namjeni prostora, dobro osvijetljen sa obezbijeđenom prirodnom i vještačkom ventilacijom, te zaključan, čime se sprečava pristup neovlašćenim licima”, navode iz Ministarstva.

Dodaju i kako je “neznatan” broj incidenata u kojima su zaposleni zadobili povrede prilikom rukovanja otpadom.

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Objašnjavaju da je oko 360 zaposlenih u zdravstvenim ustanovama prošlo kroz program rukovanja medicinskim otpadom koji je organizovalo Ministarstvo zdravlja i Instituta za javno zdravlje.

“U skladu sa Zakonom o zaštiti i zdravlju na radu, zaposleni su obučeni za bezbjedan rad na radnim mjestima, za koje su zadužili sredstva i opremu lične zaštite na radu i obavljaju redovne specijalističke ljekarske preglede. Broj incidenata je neznatan i nema zabilježenih zaraza da su prouzrokovane ubodom igle, jer sve epidemiološke preporuke i procedure po ovom pitanju za zaposlene u zdravstvenim ustanovama nijesu nepoznanica”, navode iz Ministarstva.

POTREBE

Iz Ministarstva zdravlja navode da za sada ne vide potrebu otvaranja novih centara za obradu otpada.

Projekcija potrebnih Centara za obradu otpada rađena je na osnovu procjene količine opasnog medicinskog otpada, a na osnovu podataka dobijenih od javnih zdravstvenih ustanova i priznatih metoda procjene u 2011. godini. Ministarstvo je pri procjeni količine uzelo u obzir očekivanu tendenciju rasta proizvodnje otpada nastalog kao rezultat privrednog rasta i povećanja standarda.

Izbor najpogodnije tehnologije za preradu otpada na lokalnom ili državnom nivou zavisio je od vrste i količine otpada, udaljenosti između zdravstvenih ustanova, mogućnosti transporta, raspoloživog prostora, zakonske regulative i troškova upravljanja.

Iz Ministarstva naglašavaju da se pri odabiru tehnologije vodilo računa da se omogući sprečavanje negativnog uticaja na zdravlje stanovništva i životnu sredinu, a naročito površinskih i podzemnih voda, zemljišta i vazduha, postigne smanjenje količine opasnog otpada, omogući bezbjedno rukovanje otpadom unutar i van zdravstvenih ustanova.

DROP IN CENTRI

Drop in centri kojih u Podgorici ima tri, a čija je svrha rad sa korisnicima intravenskih droga, proizvode infektivni medicinski otpad, jer omogućavaju razmjenu sterilnog pribora za injektiranje.

Iz Ministarstva zdravlja ukazuju da u njima postoji potencijalna opasnost od kontakta sa infektivnim otpadom - infekcija HIV-om, hepatitisom B i C, gastroenterološkim, respiratornim i kožnim infekcijama.

“Drop in centri su prepoznati kao imaoci medicinskog otpada, i dužni su da u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom vode evidenciju o količinama i vrsti otpada. U Crnoj Gori postoje ukupno tri takva

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

centra za intravenske korisnike droga u kojima se pored ostalih usluga vrši razmjena igala i špriceva. Sav kontaminirani pribor za injektiranje koji se prikupi u tim centrima (sa terena i u samim centrima) se zbrinjava u centru za obradu otpada u Podgorici”, navode iz ministarstva.

Drop in centri, zaključuje Ministarstvo zdravlja, organizuju i terenski rad čiji je cilj da se uspostavi kontakt sa zavisnicima koji samoinicijativno ne kontaktiraju nijednu zdravstvenu ili socijalnu ustanovu.

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.